

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

היבטים חדשים בסיפור יציאת מצרים בספר במדבר

יואב ברזלי (yoavb@herzog.ac.il)

במדבר: מה משמעות התאריך?

וַיֵּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד
בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר (א', א)

נשא: למה נבחרו הלויים?

וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחֹתִי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רִחַם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם.
כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֲדָם עַד בְּהֵמָה
לִי יִהְיוּ אֲנִי ה'. (ג', יב-יג)

וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל עֲבֹדְתֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד (ד', לא).
עַל פִּי ה' פָּקַד אֹתְכֶם בְּיַד מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדְתוֹ וְעַל מִשְׁאוֹ... (מט)

בהעלותך: פסח ראשון - מה השתנה?

וַיֵּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר.
וְנַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ. בְּאֶרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֵדוֹ.
כָּכָל חֻקֹּתָיו וְכָכָל מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ (ט', א-ג).

שלח לך: פשר החתימה החגיגית למצוות יציאת

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם. אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵהָיִת לְכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ט"ו, מ-מא).

קרח: מה לדתן ואבירים בעדת קרח?

הַמַּעֲט כִּי הֶעֱלִיתֶנּוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ לְהַמִּיתֶנּוּ בְּמִדְבַר כִּי תִשְׁתַּרְרַר עֲלֵינוּ גַם הַשְׁתַּרְרַר (ט"ז, יג).

מכות מצרים וקריעת ים סוף	בליעת הארץ את עדת דתן ואבירים
בְּזֹאת תִּדְעַ כִּי אֲנִי ה' (ז', יז). לְמַעַן תִּדְעוּ אֲשֶׁר יַפְלֶה ה' בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל (י"א, ז)	בְּזֹאת תִּדְעוּ כִּי ה' שְׁלַחְנִי (כח) סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֶלִי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה... (כו)
וּפִסַּח ה' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יָתַן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנוֹגַף (י"ב, כב-כג)	... וְאֵל תִּגְעוּ בְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם... פֶּן תִּסְכּוּ בְּכָל חִטָּאתֶם (כו)
אֵל תִּירָאוּ וְהִתְיַצְבוּ וְרָאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' (י"ד, יג)	וְדַתְּנוּ וְאַבְרִירֶם יִצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֶלֵיהֶם (כו)
וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם (י"ד, כא) וַיֵּשְׁבוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ אֶת הָרֶכֶב וְאֶת הַפָּרָשִׁים לְכָל חֵיל פָּרְעָה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיּוֹם (כח)	וַתִּבְקַע הָאָדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם... וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת בְּתִיחֵם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֶרַח וְאֶת כָּל הָרְכוּשׁ (לב)
תַּהֲמֹת יִכְסִימוּ יִרְדּוּ בַמַּצּוֹלֹת כְּמוֹ אֲבִן (ה)	וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה (לג)
וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם אֲנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וּמִצְרַיִם נָסִים לְקֶרְאָתוֹ (כה-כו). נְטִיטָה יְמִינָךְ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ (ט"ו, יב)	וְכָל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבְתֵיהֶם נָסוּ לְקֶלֶם (לד) כִּי אָמְרוּ פֶּן תִּבְלַעְנוּ הָאֶרֶץ (לד)
לֹא נִשְׁאָר בָּהֶם עַד אַחַד (כח).	וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֶל (לג)

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

חקת: תקציר סיפור יציאת מצרים

מקרא ביכורים (דברים כ"ו)	הנאום למלך אדום (במדבר כ"א)
(ה) וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֲבָד אָבִי וַיִּרַד מִצְרַיִמָּה וַיִּגְרֶשׁ שָׁם בְּמַתִּי מֵעֵט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל עֲצוּם וְרָב.	(יד) ... כֹּה אָמַר אַחִיד יִשְׂרָאֵל אֲתָה יָדַעְתָּ אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מַצָּאתָנוּ. (טו) וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים
(ו) וַיִּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה. (ז) וַנִּצְעַק אֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוּ וַיִּרָא אֶת עֲנִיָנוּ וְאֶת עֲמַלְנוּ וְאֶת לַחֲצָנוּ.	וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ. (טז) וַנִּצְעַק אֵל ה' וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ
(ח) וַיּוֹצֵאנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְיָד נְטוּיָה וּבְמַרְא גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתִּים.	וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם

בלק: מה בין בלק לפרעה?

דברי פרעה	דברי בלק
הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְמֹנֵו (שמות א', ט).	וַיִּגְרַ מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם הַזֶּה כִּי רַב הוּא (כ"ב, ג). הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵינֵי הָאֲרָץ... כִּי עֲצוּם הוּא מְמֹנֵי (ה-ו).
וַיִּקְצֹו מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (יב)	וַיִּקְצֹו מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (ג).
וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֶף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ (י).	אוּלֵי אוּכַל נִכְּה בּוּ וְאֲגַרְשָׁנוּ מִן הָאָרֶץ (ו)

פנחס: ראש חודש או מועד?

וַיִּבְרָאשִׁי חֲדָשִׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֲלֶיהָ לְה' פְּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שְׁנָה שְׁבַעַת תְּמִימִם (כ"ח, יא).

ובראשי חדשיכם - אמר ר' משה הכהן הספרדי נ"ע, **שפירושו חדש ניסן**, כי כן כתוב 'ראשון הוא לכם'. ואחר כך אמר 'זאת עולת חדש בחדשו' (יד), שיעשו כן בכל חדש, על כן הוסיף 'לחדשי השנה'. ופירושו נכון הוא. ואעפ"י שיש לטעון על יו"ד 'ובראשי חדשיכם', רק בעבור שמצאנו 'הנה חדש מחר' (ש"א כ, ה), ישר דבורו [ראב"ע].

(יח) כֹּה אָמַר אֱ-דָנִי ה' בְּרֹאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תִּקַּח פֶּר בֶּן בָּקָר תְּמִים וְחִטָּאת אֶת הַמִּקְדָּשׁ. (יט) וְלָקַח הַכֹּהֵן מַדָּם הַחִטָּאת וְנָתַן אֶל מִזְבֵּחַת הַבַּיִת וְאֶל אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֶזְרָה לְמִזְבְּחָם וְעַל מִזְבֵּחַת שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית.
(כ) וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשַׁבְּעָה בַחֲדָשׁ מֵאִישׁ שִׁגְהָ וּמִפְּתֵי וּמִפְּתֵי וּמִפְּתֵי אֶת הַבַּיִת. (כא) בְּרֹאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ!
וְהָיָה לָכֶם הַפֶּסַח חַג שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת יֵאָכֵל (יחזקאל מ"ה, יח-כא).

מסעי: מה זוכרים ומה מזכירים אחרי ארבעים שנה?

וַיִּסְעוּ מֵרַעְמָסֶס בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן, מִמְּחֻרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָל מִצְרַיִם. וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה ה' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר וּבְאֵלֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים.
וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמָסֶס וַיִּחַנּוּ בְּסֻכּוֹת... (ל"ג, ג-ה).